

Aanvullend onderzoek nestplaatsen IJsvogel en verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen aan de Nieuwe Steen 9 in Hoorn

Opdrachtgever	Gemeente Hoorn
Referentie	Mielke, L. 2019. Aanvullend onderzoek nestplaatsen IJsvogel en verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen aan de Nieuwe Steen 9 in Hoorn. A&W-notitie 3166. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	3166ijs
Status	Definitief
Datum	12 decemb
Projectleider	
Autorisatie	

Inhoud

1. Inleiding
 2. Methode aanvullend onderzoek
 3. Resultaten
 4. Effectbeoordeling
 5. Conclusies
- Literatuur
Bijlage 1

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2, 9269 TZ Feanwâlden

tel. 0511 – 474764

email: info@altwym.nl

website: www.altwym.nl

***Figuur 1.** Overzicht van het plangebied.*

1. Inleiding

In verband met de herinrichting van het terrein van het voormalige sportcomplex aan de Nieuwe Steen 9 in Hoorn is in 2018 een quickscan uitgevoerd om de plannen te toetsen aan de vigerende natuurwetgeving (Schut & Mielke 2018). De conclusie van dit onderzoek was dat de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestplaatsen van de IJsvogel en verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen niet kon worden uitgesloten. Om deze reden heeft de Gemeente Hoorn aan Altenburg & Wymenga gevraagd aanvullend onderzoek uit te voeren naar bovengenoemde soort(groep)en. In deze notitie presenteren wij de resultaten van het onderzoek en worden de resultaten in het licht van de plannen beoordeeld volgens de ecologische wet- en regelgeving.

In hoofdstuk 2 van dit rapport is de methodiek van de uitgevoerde onderzoeken opgenomen. Hoofdstuk 3 bevat de resultaten van de onderzoeken en in hoofdstuk 4 is de effectbeoordeling van de beoogde herinrichting op de aanwezige natuurwaarden gedaan. In hoofdstuk 5 zijn de conclusies van hoofdstuk 4 samengevat.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het ecologisch onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Methode aanvullend onderzoek

IJsvogelonderzoek

Voor onderzoek naar de IJsvogel zijn twee veldbezoeken uitgevoerd. Tijdens het eerste bezoek zijn de oevers van de watergangen door een expert op het gebied van vogels nader geïnspecteerd naar de aanwezigheid van geschikte holtes voor ijsvogelnesten. In onderstaande tabel zijn de bezoekdata weergegeven van het onderzoek in het plangebied. In tabel 1 is de onderzoeksinspanning tijdens het ijsvogelonderzoek weergegeven.

Tabel 1. Overzicht van de onderzoeksinspanning en de weersomstandigheden tijdens het IJsvogelonderzoek.

Datum	Periode	Doel	Weersomstandigheden
6 maart 2019	Ochtend	ijsvogelonderzoek	Temp ± 9 °C, regen, windkracht 4 Z, 8/8 bewolkt.
26 maart 2019	Ochtend	ijsvogelonderzoek	Temp ± 7 °C, droog, windkracht 3 WNW, 6/8 bewolkt.

Vleermuisonderzoek

Om te bepalen op welke wijze vleermuizen gebruik maken van het plangebied en de omgeving, is nachtelijk vleermuisonderzoek uitgevoerd. Vleermuisonderzoek dient plaats te vinden volgens het Vleermuisprotocol 2017 (ministerie van EZ, Netwerk Groene Bureaus). Daarin is vastgelegd hoe vleermuisonderzoek aan verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes dient plaats te vinden om tot uitspraken te kunnen komen die stand houden in

juridische procedures. Bij vleermuisonderzoek moet rekening worden gehouden met een aantal veldbezoeken die gespreid in het jaar moeten plaatsvinden.

Volgens verspreidingsgegevens komen verschillende vleermuissoorten voor in de omgeving van het plangebied. Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Tweekleurige vleermuis (Hoogeboom 2011, NDFF). Een deel van de bovengenoemde soorten maakt mogelijk gebruik van het plangebied.

Uitgaande van de te verwachten soorten, zijn hier volgens het protocol vier veldbezoeken aan kraam- en/of zomerverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied tijdens het voorjaar/zomer en twee veldbezoeken naar balts-/paarverblijfplaatsen in het najaar uitgevoerd.

Het plangebied is tijdens de veldbezoeken 's nachts onderzocht met behulp van batdetectoren van het type Pettersson D240x (heterodyne/time expansion) en een Elekon Batlogger. In tabel 2 staan de data van de veldbezoeken.

Tabel 2. Overzicht van de onderzoeksinspanning en de weersomstandigheden tijdens het vleermuisonderzoek aan de Nieuwe Steen 9 in Hoorn.

Datum 2019	Periode	Doel	Weer
22 mei	Avond 22.00-0.00 uur	Vliegroute Foerageergebied Kraam- /zomerverblijfplaats	Temp $\pm 16^{\circ}\text{C}$, droog, 7/8 bewolkt, windkracht 2 NW.
19 juni	Ochtend 2.45-4.15 uur	Vliegroute Foerageergebied Kraam- /zomerverblijfplaats	Temp $\pm 16^{\circ}\text{C}$, droog, 1/8 bewolkt, windkracht 1 ZW
4 juli	Avond 22.00-0.30 uur	Vliegroute Foerageergebied Kraam- /zomerverblijfplaats	Temp $\pm 16^{\circ}\text{C}$, droog, 8/8 bewolkt, windkracht 1 W
15 augustus	Avond 19.30- 23.00	Baltsverblijfplaats Vliegroute	Temp $\pm 17^{\circ}\text{C}$, droog, 6/8 bewolkt, windkracht 3 NW
12 september	Avond 22:50 - 00:50	Baltsverblijfplaats	Temp $\pm 18^{\circ}\text{C}$, droog, 6/8 bewolkt, windkracht 4 ZW

3. Resultaten

De resultaten van het aanvullend onderzoek worden hieronder per soort(groep) behandeld.

IJsvogelonderzoek

Tijdens het eerste veldbezoek naar de aanwezigheid van nestplaatsen van de IJsvogel zijn geen holtes of nestgaten aan de oevers van de watergangen waargenomen. Wel zijn er enkele locaties aan de oever waargenomen, die in potentie geschikt zijn voor nestplaatsen van de IJsvogel (hogere afgekalfde oevers en oevers met boomwortels of kale plekken met knotwilgen). Er zijn tijdens dit veldbezoek geen ijsvogels aangetroffen.

Op een later tijdstip in de broedperiode is gekeken of er alsnog een holte/nestgat op de potentieel voor nestplaatsen geschikte locaties aanwezig was. Ook tijdens dit tweede veldbezoek zijn geen holtes/nestgaten of ijsvogels vastgesteld.

Vleermuizen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn zes verschillende vleermuissoorten waargenomen, namelijk Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatzvlieger, Watervleermuis en Meervleermuis.

Hieronder worden de resultaten van het aanvullend onderzoek besproken en per onderdeel van het leefgebied (verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes) behandeld.

Verblijfplaatsen

Tijdens de eerste drie onderzoeksrondes gedurende voorjaar-/zomer werden geen vleermuizen waargenomen die gedrag vertoonden dat wijst op de aanwezigheid van een kraam-/zomerverblijfplaats (zoals uitvliegen of aantikken).

In het najaar van 2019 is geïnventariseerd of en waar vleermuizen baltten in het onderzoeksgebied. Van de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis zijn baltende mannetjes in het plangebied of de directe omgeving daarvan waargenomen.

Voor de Gewone dwergvleermuis geldt dat de soort territoriaal is en met name vliegend baltst. De exacte locatie van de verblijfplaats ligt daarom in de nabije omgeving van waar de baltende individuen worden waargenomen. Door de resultaten van de veldbezoeken te combineren kan het territorium worden vastgesteld, en kan worden ingeschat waar de verblijfplaats zich bevindt. De daadwerkelijke locatie van de verblijfplaatsen kan iets afwijken. Wel kan in de meerderheid van de gevallen goed worden vastgesteld of de verblijfplaats binnen of buiten het plangebied gelegen is. Voor de Ruige dwergvleermuis geldt dat de individuele mannetjes vaak roepen vanuit hun paarverblijfplaats. Hierdoor is de locatie van de verblijfplaats vaak goed vast te stellen.

Tijdens beide veldbezoeken in het najaar werden baltsgeluiden van een Gewone dwergvleermuis rond het gebouw waargenomen. Met een hoge mate van waarschijnlijkheid heeft het dier hier zijn balts-/paarverblijfplaats. De daadwerkelijke locatie van deze verblijfplaats in het gebouw is niet bekend (zie figuur B1.1).

Daarnaast zijn er twee verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis aan de noordoostelijke rand van het plangebied vastgesteld. Deze verblijfplaatsen bevinden zich in de hier aanwezige bomen. De exacte locatie van de verblijfplaatsen is niet bekend (zie figuur B1.1).

Van de Ruige dwergvleermuis zijn er twee verblijfplaatsen in het zuiden van het plangebied vastgesteld. Eén van de verblijfplaatsen bevindt zich in de boom, die aan de linker kant van het toegangspoort staat. De andere verblijfplaats bevindt zich in één van de bomen aan de zuidelijke rand van het plangebied. De exacte locatie van deze verblijfplaats is niet bekend omdat dit individu vliegend baltste (zie figuur B1.1).

Foerageergebied

Tijdens de onderzoeksrondes werden aan de randen van het plangebied regelmatig foeragerende gewone dwergvleermuizen en watervleermuizen vastgesteld. De hoogste foerageeractiviteit van beide soorten werd langs de bomenrij en de watergang ten oosten van de parkeerplaats en langs de zuidelijke rand van het plangebied waargenomen (zie figuur B1.2). Een hoge intensiteit aan foerageeractiviteit van de Gewone dwergvleermuis werd tijdens het veldbezoek op 4 juli ook langs de bomen aan de noordoostelijke rand van het plangebied vastgesteld (zie figuur B1.2).

Vliegroutes

Tijdens de onderzoeksrondes gedurende het voorjaar-/zomer van 2019 is vastgesteld dat de randen van het plangebied deel uitmaken van drie vliegroutes. De eerste vliegroute loopt langs de zuidelijke rand van het plangebied. Deze werd gebruikt door enkele exemplaren van de Ruige dwergvleermuis. De tweede vliegroute loopt vanaf het zuiden langs het spoor aan de oostelijke kant van het plangebied richting noorden. Hier werden laatvliegers en rosse vleermuizen waargenomen, van beide soorten ging het om maximaal vijf dieren. Daarnaast is er een vliegroute van de Meervleermuis, Watervleermuis en de Gewone dwergvleermuis aanwezig, die loopt vanaf de watergang in het zuiden langs de bomen richting het verharde hockeyveld (zie figuur B1.2). Deze vliegroute werd door in totaal ongeveer vijf tot tien dieren gebruikt.

4. Effectbeoordeling

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Tijdens het aanvullend veldonderzoek is één balts-/paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis in het gebouw van het sportcomplex vastgesteld. Daarnaast zijn twee balts-/paarverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis en twee balts-/paarverblijfplaatsen van de Ruige dwergvleermuis in de opgaande begroeiing vastgesteld. Volgens de plannen wordt het gebouw gesloopt en worden op verschillende plekken op het terrein bomen gekapt. Daardoor kunnen deze verblijfplaatsen verloren gaan. Om deze reden veroorzaakt de uitvoering van de plannen een conflict met de Wet natuurbescherming. Door een aanpassing van de plannen, waarbij bijvoorbeeld minder bomen gekapt worden of gekapt wordt op andere locaties, kan het aantasten van een deel van de verblijfplaatsen voorkomen worden.

Voor het aantasten van de balts-/paarverblijfplaatsen dient voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen bij het bevoegd gezag (provincie Noord-Holland).

De ontheffingsaanvraag dient te worden vergezeld van een activiteitenplan, waarin mitigerende en compenserende maatregelen zijn opgenomen om negatieve effecten zo goed mogelijk te beperken. Deze maatregelen zullen in ieder geval moeten bestaan uit het

realiseren van tijdelijke en permanente alternatieve verblijfplaatsen voor de Gewone en de Ruige dwergvleermuis, en een goede fasering van de werkzaamheden in de tijd.

Foerageergebied

Tijdens de onderzoeks rondes in het voorjaar-/zomer van 2019 zijn aan de randen van het plangebied regelmatig foeragerende gewone dwergvleermuizen en watervleermuizen vastgesteld. De foerageergebieden met de hoogste foerageeractiviteit liggen aan de zuidwestelijke en noordoostelijke randen van het plangebied. Volgens de plannen worden op verschillende plekken op het terrein bomen gekapt. Daardoor wordt mogelijk een klein deel van het foerageergebied van vleermuizen verstoord en/of aangetast. Omdat er voldoende alternatief foerageergebied overblijft en ook in de omgeving van het plangebied aanwezig is, zal de functionaliteit van in de omgeving aanwezig verblijfplaatsen niet verloren gaan. Er is daarom geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Vliegroutes

Tijdens de onderzoeks rondes gedurende het voorjaar-/zomer van 2019 is vastgesteld dat de randen van het plangebied deel uitmaken van drie vliegroutes. De aangetroffen vliegroutes lopen langs de bomenrijen aan de rand van het plangebied en langs de watergangen. Volgens de plannen worden op verschillende plekken op het terrein bomen gekapt. Op dit moment is nog niet duidelijk welke bomen gekapt worden. Indien de lijnvormige structuur van de bomenrijen wordt aangetast kan de functionaliteit van de vliegroutes verloren gaan. Naast deze bomenrijen is er een groot aantal lijnvormige elementen (bijv. de watergangen en de bomenrijen aan de andere kant van de watergang) in de directe omgeving van het plangebied aanwezig. Om de functionaliteit van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van vliegroutes te waarborgen dienen voldoende lijnvormige structuren intact te blijven. Ook eventuele lichtverstoring dient in acht te worden genomen, door lichtuitstraling richting de waterlichamen en bomenrijen zoveel mogelijk te voorkomen. Om te bepalen of er een conflict met de Wet natuurbescherming ontstaat ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen, dient het inrichtingsplan inclusief een lichtplan te worden voorgelegd aan een ter zake kundig ecooloog.

IJsvogels

In het plangebied werden geen jaarrond beschermde nesten van de IJsvogel aangetroffen. Door uitvoering van de geplande werkzaamheden zal geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van de IJsvogel.

5. Conclusies

Vleermuizen

Uit het onderzoek blijkt dat in het gebouw van het sportcomplex een balts-/paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis aanwezig is. Daarnaast zijn twee balts-/paarverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis en twee balts-/paarverblijfplaatsen van de Ruige dwergvleermuis in de opgaande begroeiing vastgesteld. Door de sloop van het gebouw en de kap van bomen gaan deze verblijfplaatsen verloren. Om deze reden veroorzaakt de uitvoering van de plannen een conflict met de Wet natuurbescherming. Het is daarom nodig om een ontheffing van de Wet natuurbescherming bij het bevoegd gezag (provincie Fryslân) te verkrijgen.

Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de randen van het plangebied deel uitmaken van drie vliegroutes van vleermuizen. Door het kappen van bomen kan de functionaliteit van de

vliegroutes verloren gaan. Om te bepalen of er een conflict met de Wet natuurbescherming ontstaat ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen, dient het inrichtingsplan inclusief een lichtplan te worden voorgelegd aan een ter zake kundig ecooloog.

Ten aanzien van foerageergebieden ontstaat door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Broedvogels

Er werden geen nestplaatsen van de IJsvogel in het plangebied aangetroffen. De geplande herinrichting van het terrein zal daarom geen conflict veroorzaken met de Wet natuurbescherming ten aanzien van jaarrond beschermde nesten van de IJsvogel. Wel geldt ten aanzien van broedende vogels in het algemeen dat verstoring van broedende vogels en hun nesten dient te worden voorkomen (zie aanbevelingen in de quickscan; Schut & Mielke 2018).

Literatuur

- Hoogeboom, D. 2011. Verspreidingsatlas van de Zoogdieren van Noord-Holland. Werkatlas. Projectnummer 11-52507B. Landschap Noord-Holland, Castricum.
- Schut, E. & Mielke, L. 2018. Ecologische beoordeling werkzaamheden Nieuwe Steen 9 te Hoorn. A&W-notitie 3096. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Bijlage 1: kaarten resultaten vleermuisonderzoek

Figuur B1.1 - Indicatieve ligging van de verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis in het onderzoeksgebied.

Figuur B1.2 - Indicatieve ligging van vliegroutes van vleermuizen en foerageergebieden met de meeste foerageeractiviteit in het onderzoeksgebied.